ks. Andrzej Kiciński

Źródła formacji katechetów w świetle Dyrektorium o katechizacji. Cz. I. Słowo Boże w Piśmie Świętym i w Tradycji[1]

Sources of the formation of catechists in the light of the "Directory on catechesis". Th. I. The Word of God in Scripture. and in Tradition

Summary

The New Directory on Catechesis is a normative ecclesial document that contains fundamental theological and pastoral issues drawn mainly from the documents of the Second Vatican Council, the Catechism of the Catholic Church and other documents of the Magisterium of the Church in the field of catechesis. The Directory confirms and develops the contemporary formation of catechists in the key of returning to the sources, when the formation took place through gaining experience and was based on a living encounter with Jesus Christ, proclaimed in an authentic and life-witnessed way. The Word of God in Scripture and Tradition are the basic sources of catechesis to be seen in relation to each other. One refers to the other, and they all come down to the Word of God of which they express. Depending on the participants of catechesis and the specific context of the catechetical process, one can always emphasize one of the sources in relation to the others. The experience of the contemporary Church emphasizes the need to reach for sources in a balanced way, avoiding one-sided catechesis. This also applies to the formation of catechists, so that it is a multifaceted proposal, drawing from all sources of faith, and thus becomes an integral process. This approach reminds us that the formation of catechists is not an exclusively human work. Formators of catechists should have an in-depth knowledge not only of the basic sources, but also an awareness of their proper hierarchy, necessary for the development of contemporary formation paths.

Key words: catechesis, formation, sources, the Word of God, Scripture, Tradition.

Franciszek 10 maja 2021 roku w Liście Apostolskim zatytułowanym *Antiquum ministerium* ustanowił posługę katechety i zobowiązał Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów do opracowania rytu ustanowienia posługi świeckiego katechety[2]. Zaprosił również poszczególne Konferencje Biskupów do urzeczywistnia posługi katechety poprzez ustalenie koniecznych wskazań formacyjnych i kryteriów normatywnych, które będą wymagane do otrzymania tej posługi. Wyniesienie roli katechety do ważnej posługi w Kościele będzie skutkowało odkrywaniem jego miejsca w źródłach katechezy, bowiem u początku stoi słowo Boże, które przypomina: „I tak ustanowił Bóg w Kościele naprzód apostołów, po wtóre proroków, po trzecie nauczycieli…" (1Kor 12,28n). Ono zostało przyjęte w Kościele i powstały w historii różne drogi realizacji posługi nauczycieli „didáskalos", którą my nazywamy posługą katechety.

Źródłem opracowania zagadnienia procesu formacji katechetów są od początku niezmiennie słowa Jezusa, które skierował do Apostołów, w tzw. „nakazie misyjnym" (por. Mt 28,19-20), aby czynili ze wszystkich narodów Jego uczniów i nauczali je zachowywać wszystko, cokolwiek im przykazał. Ten nakaz stanowi obowiązek, który przypadł Apostołom i całemu Kościołowi. To zadanie ewangelizacji i formacji jest aktualne do dnia dzisiejszego[3]. Wspólnota Kościoła nie może

[1] Artykuł otwiera cykl publikacji poświęconych źródłom formacji katechetów w świetle nowego *Dyrektorium o katechizacji*. Kolejnymi źródłami wskazanymi przez dyrektorium są: liturgia, świadectwo świętych, teologia, kultura chrześcijańska i piękno. Całość jest inspirowana paradygmatem teologii pastoralnej: «widzieć», «osądzić» i «działać».

[2] Franciszek, List Apostolski w formie „Motu Proprio" *Antiquum Ministerium*, w którym ustanawia posługę katechety, http://www.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20210510_antiquum-ministerium.html [11.05.2021].

[3] A. Kiciński, *Współczesna formacja katechetów*, „Roczniki Teologiczne" 2005 z. 6, s. 109-125.

zrealizować tej misji bez katechetów. Kościół, będąc posłany i ewangelizowany, sam z kolei formuje i posyła katechetów, aby głosili Ewangelię we współczesnym świecie. Źródłem pierwotnym w formacji chrześcijańskiej jest Pismo św. i Tradycja. Powrót do tych podstawowych źródeł formacyjnych wiąże się z odnową teologii świeckich, który jest wielkim osiągnięciem II Soboru Watykańskiego. Także powstanie i rozwój dyrektoriów katechetycznych wiąże się z decyzją tych samych ojców soborowych. Podjęli oni decyzję zawartą w *Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów*, która zaleciła powstanie dyrektorium, mające pomóc biskupom, a także proboszczom, sprawować ich urząd w zakresie katechizacji. Pierwsze dyrektorium po II Soborze Watykańskim ukazało się w 1971 r., drugie w 1997 r. a trzecie w 2020 r. Nowe Dyrektorium wydała Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, która od 2013 roku, posiada kompetencje administracyjne w sprawach katechezy. Przejęła je od Kongregacji ds. Duchowieństwa, która wydała poprzednie dwa dokumenty. *Dyrektorium o Katechizacji* zostało zaaprobowane przez papieża Franciszka 23 marca 2020 r.[4] i otwiera kolejny etap dynamicznej odnowy posoborowej, jaka dokonuje się w katechezie oraz formacji katechetów.

Dyrektorium o katechizacji to kontynuacja i konieczne aggiornamento Magisterium Kościoła w zakresie współczesnego przekazu wiary. Katechizacja to proces, w którym katecheta i jego formacja zajmuje uprzywilejowane miejsce. Tak było w historii i tak jest dzisiaj. Dokument Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji przypomina, że formacja katechetów, tak jak cała katecheza, czerpie swoją treść ze Słowa Bożego (por. DK 91). Objawione Słowo dostarcza nam wielu przykładów życia i działalności ludzi, których dzisiaj nazwalibyśmy katechetami.

Podejmując refleksję teologiczną o źródłach formacji katechetów, należy podkreślić, że wieloaspektowo zajmuje się tym m.in. S. Łabendowicz[5], którego publikacje są cennym przyczynkiem do poznania rozwoju badanego zagadnienia w Polsce. Natomiast stan badań dotyczący nowego *Dyrektorium o katechizacji* jest w fazie początkowej. Można wskazać artykuły dotyczące genezy dokumentu w świetle rozwoju pozostałych dyrektoriów katechetycznych[6], czy złożonej relacji między katechezą a nauczaniem religii w szkole[7]. Artykuł poświęcony dwóm pierwszym źródłom stosuje metodę historyczno-krytyczną, która pozwoli odpowiedzieć na pytania: jakie są pierwsze źródła katechezy i jakie mają znaczenie dla formacji katechetów?

---

[4] Pontificio Consiglio per la Promozione della Nuova Evangelizzazione, *Direttorio per la Catechesi*, Libreria Editrice Vaticana 2020. Polską wersję językową wydała Konferencja Episkopatu Polski w wydawnictwie Jedność z Kielc (dalej DK).

[5] Wśród wielu publikacji należy wyróżnić: S. Łabendowicz, *Formacja katechetów w dokumentach Kościoła i literaturze katechetyczno-dydaktycznej po Soborze Watykańskim II*, wyd. 2, Sandomierz 1997; Tenże, *Formacja katechetów na współczesne czasy*, „Zeszyty Formacji Katechetów" 2015 nr 4, s. 47-56; Tenże, *Świadectwo wiary w Syna Bożego*, „Zeszyty Formacji Katechetów" 2013 nr 4, s. 58-64; Tenże, *Formacja katechetów według Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, Kraków 1999, s. 133-154; Tenże, *Potrzeba formacji katechetów w wymiarze podstawowym i permanentnym*. „Zeszyty Formacji Katechetów" 2006 nr 4, s. 42-48.

[6] Zob. A. Kiciński, *Rozwój dyrektoriów katechetycznych po soborze Watykańskim II (1971-1997-2020)*, „Roczniki Teologiczne" 2020 nr 11, s. 5-28.

[7] Zob. C.M. Sultana, *Catechesis and Catholic Religious Education: Distinct Nonetheless Complementary*, „Verbum Vitae" 2020 nr 37, s. 365-379.

1. Pismo Święte źródłem formacji katechetów

Nowe Dyrektorium nie tylko potwierdza, że najważniejszym ze źródeł jest Pismo święte z racji jego szczególnej relacji do Słowa Bożego, ale w pewnym sensie wskazuje, że źródła mogą być również drogami każdej katechezy (por. DK 90). Źródła katechezy są związane także z początkiem drogi formacji katechetów. Okres po II Soborze Watykańskim jest czasem odnowy formacji katechetów właśnie u żywych źródeł wiary. Kluczową tajemnicę źródeł podkreślają współczesne dokumenty katechetyczne: „do tych źródeł należy przede wszystkim Pismo święte powstałe z Bożego natchnienia, rozumiane jako jedna księga, w której Bóg «wypowiada tylko jedno Słowo, swoje jedyne Słowo, w którym wypowiada się cały» (KKK 102), zgodnie z ujęciem patrystycznym, wedle którego «jedno jest słowo Boże w całym Piśmie świętym rozbrzmiewające. Pamiętajcie, że przez usta wielu świętych głoszone jest jedno Słowo»" (DK 190 cyt. za: św. Augustynem). Tajemnica wiary w Jezusa, tajemnica zawarta w Piśmie św. to przede wszystkim odpowiedź objawiającemu się Bogu. Wiara to przyjęcie miłości Boga, który objawił się w Jezusie Chrystusie. U początku formacji katechetów jest prawda zawarta w doświadczeniu ludzi, o których mówi właśnie Pismo św. Ono ukazuje, że chodzi o szczere przylgnięcie do Jezusa i dobrowolną decyzję, by pójść za Nim. Biblia jasno naucza, że odpowiedź u progu formacji każdego katechety zawiera dwa wymiary: ufne zawierzenie Bogu (*fides qua*) i pełną miłości zgodę na wszystko to, co nam objawił (*fides quae*).

U początku biblijnej formacji katechetów warto przywołać nauczanie św. Jana Ewangelisty, który wyraził doniosłość osobistej relacji z Jezusem dla naszej wiary, posługując się na różne sposoby czasownikiem wierzyć. „Oprócz «wierzyć, że» prawdą jest to, co mówi Jezus (por. J 14,10; 20,31), Jan używa także wyrażeń: «wierzyć» Jezusowi oraz «wierzyć w» Jezusa. «Wierzymy» Jezusowi, gdy przyjmujemy Jego słowo, Jego świadectwo, ponieważ On jest prawdomówny (por. J 6,30). «Wierzymy w» Jezusa, gdy przyjmujemy Go osobiście w naszym życiu, przyłączając się do Niego w miłości oraz idąc za Nim na naszej drodze (por. J 2,11; 6,47; 12,44)» , na dynamicznej drodze, trwającej całe życie" (DK 18). Biblijna formacja katechetów ukierunkowana jest zatem na podwójne przylgnięcie „do osoby i do prawdy; akt wiary odnosi się do prawdy przez zaufanie osobie, która o niej świadczy» , i do osoby, ponieważ ona sama jest poświadczoną prawdą" (DK 18). Biblijna formacja katechetów prowadzi poprzez stopniowy proces doskonalenia się osoby, która poznaje umysłem prawdy objawione, następnie sercem je przyjmuje, aby potem w swoim życiu się nimi dzielić. Ma to kapitalne znaczenie dla dostrzeżenia specyfiki formacji katechetów.

W przypadku formacji katechetów istotna jest prawda przypomniana przez papieża Franciszka, że pełnia, do której Jezus doprowadza wiarę, ma ważny decydujący aspekt w tym, że „wiara nie tylko patrzy na Jezusa, ale patrzy z punktu widzenia Jezusa, Jego oczami: jest uczestnictwem w Jego sposobie patrzenia. W wielu dziedzinach życia zawierzamy innym osobom, znającym sprawy lepiej od nas. Mamy zaufanie do architekta, który buduje nasz dom, do farmaceuty, który daje nam lekarstwo mające nas uzdrowić, do adwokata broniącego nas w sądzie. Potrzebujemy również kogoś, kto byłby wiarygodnym ekspertem w sprawach Boga. Jezus, Jego Syn, jawi się jako Ten, kto poucza o Bogu" (Franciszek, *Lumen Fidei* 18). Poprawna, czyli całościowa formacja biblijna katechetów dąży do poznania całego Pisma św. w relacji do własnego życia. Studia biblijne katechetów nie mogą być jedynie studiowaniem tekstu z przeszłości, który nie ma życiodajnego odniesienia do własnego. Pozostanie nawet na najwyższym

poziomie egzegezy, ale bez odniesienia do teologii, bez odniesienia do własnego życia to przejaw braku rzetelności formacji katechetów. Specyfika formacji polega nie tylko na poznaniu Jezusa, ale przyjęcia za własny Jego sposób patrzenia i działania w towarzyszeniu innym na drogach rozwoju wiary.

Katecheta to osoba powołana przez Boga do posługi przekazywania wiary i dawania początku chrześcijańskiemu życiu. Zaczym jednak będzie przewodnikiem duchowym dla innych, sam musi odbyć rzetelne studium słowa Bożego. Nie może być to jedynie studium prywatne, albo fragmentaryczne bez pomocy odpowiednio przygotowanego wykładowcy. W formacji katechetów istotne jest, aby studium Pisma św. „przekazanego i spisanego, przebiegało zawsze w głębokim duchu kościelnym, w należyty sposób uwzględniając w formacji akademickiej wypowiedzi na ten temat Urzędu Nauczycielskiego, który «nie jest ponad słowem Bożym, lecz jemu służy, nauczając jedynie tego, co zostało przekazane. Z nakazu Bożego i przy pomocy Ducha Świętego pobożnie słucha on Bożego słowa, święcie strzeże i wiernie wykłada»" (Benedykt XVI, *Verbum domini* 47). Ta prawda nie umniejsza w niczym roli tzw. prywatnego studium Pisma św., czy tematycznego czytania w różnych ruchach i stowarzyszeniach kościelnych, podkreśla jednak doświadczenie Kościoła o konieczności całościowej i eklezjalnej formacji samych katechetów. Dogłębne studium Pisma św. odnosi się zarówno do katechetów w parafii, jak i nauczycieli religii katolickiej w szkole[8].

Podstawowe źródło formacji katechetów, jakim jest Biblia, ukazuje różne momenty i sposoby realizacji samego powołania. W Starym Testamencie czytamy, że Bóg powołał Samuela już w okresie dzieciństwa i gdy mijały jego kolejne dni, miesiące i lata, „Samuel dorastał, a wszyscy widzieli, że Pan był z nim. Nie pozwolił upaść żadnemu jego słowu na ziemię" (1Sm 3,19). Z tekstu możemy wnioskować, że w dzisiejszym języku Samuel katechizował, czyli pełnił posługę Słowa. O czym „wszyscy Izraelici od Dan aż do Beer-Szeby poznali, że Samuel stał się rzeczywiście prorokiem Pańskim" (1 Sm 3,20). Samo Pismo św. podpowiada jednak, że w formacji Samuela dużą rolę odegrał doświadczony Heli, który ukierunkował młodego chłopca na słuchanie słowa Boga[9]. Bóg powołuje do głoszenia ewangelii, do katechizacji, czasami już w dzieciństwie, czasami w okresie dojrzewania, a czasami powołuje osoby już dojrzałe, czy jak Biblia podpowie: „podeszłe w latach". To doświadczenie biblijne jest opracowane i obecne w nowych dokumentach katechetycznych. Jest to bowiem doświadczenie Kościoła katolickiego, że czasami dziecko, dobrze wprowadza w tajemnice wiary swoich rówieśników, a młodzi potrafią np. systematycznie katechizować młodych w internecie, czy dziadkowie prowadzą katechezę wtajemniczenia swoich wnuczków.

Podstawowe elementy posługi katechetów możemy odnaleźć także na początku Nowego Testamentu, poznając postać Jana Chrzciciela. W zapowiedzi narodzenia Jana, mamy wskazaną jego misję: „będzie bowiem wielki w oczach Pana /…/. Wielu spośród synów Izraela nawróci do Pana, Boga ich; on sam pójdzie przed Nim w duchu i mocy Eliasza, żeby serca ojców nakłonić ku dzieciom, a nieposłusznych – do usposobienia sprawiedliwych, by przygotować Panu lud

[8] O źródłach formacji nauczycieli religii katolickiej zob. także: A. Kiciński, *Awans zawodowy nauczyciela religii – poszczególne etapy*, Warszawa: Wydawnictwo Pastoralne Raabe 2008.

[9] A. Kiciński, Formacja katechety na wzór Samuela, w: Miejsca katechezy, red. S. Kulpaczyński. Lublin 2005 s. 347-363. Artykuł opublikowany również na stronie internetowej: https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAK/ak_katecheta_formacja.html [dostęp 10.02.2021].

doskonały" (Łk 1,15-17). Kim był Jan Chrzciciel? Był przede wszystkim człowiekiem wierzącym, który wsłuchiwał się nieustannie w słowo Boże i dzielił się nim systematycznie ze wszystkimi, którzy chcieli go słuchać. Jego życie było realizacją odważnego głoszenia Jezusa jako oczekiwanego Mesjasza, Chrystusa. Nie uległ pokusie bycia postacią pierwszoplanową w procesie prowadzenia mu współczesnych ludzi po ścieżkach wiary. Jan Chrzciciel wiedział kto go powołał, do jakich zadań posłał i komunikował swoją misję podczas spotkań z wszystkimi spotkanymi. Taki kontakt ze słowem Bożym jest konieczny dla prawidłowego rozwoju formacji katechetów. Centralna rola Pisma św. w formacji pozwala następnie w sposób żywotny przekazywać historię zbawienia i zachęcać do poznawania postaci, zdarzeń i podstawowych wypowiedzi świętego tekstu. Dziś wspólnota Kościoła staje się coraz bardziej świadoma narracyjnej tożsamości nie tylko samej wiary, jak świadczy o tym Pismo św. w wielkich opowieściach o początkach, o patriarchach i ludzie wybranym, czy w historii Jezusa opowiedzianej w Ewangeliach i w narracji o narodzinach Kościoła, ale również historiach zrodzonych podczas osobistego kontaktu ze słowem Bożym.

Nowością współczesnej formacji katechetów jest głęboki związek podstawowego kerygmatu z procesem formacyjnym i katechetycznym. Spośród różnych form kerygmatu Dyrektorium tytułem przykładu wskazuje następujące: «Jezus jest Synem Bożym, Emmanuelem, Bogiem z nami» (por. Mt 1,23); «Bliskie jest królestwo Boże. Nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię» (Mk 1,15); «Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne» (J 3,16); «Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie i miały je w obfitości»(J 10,10); «[Jezus z Nazaretu] przeszedł świat dobrze czyniąc i uzdrawiając wszystkich » (Dz 10,38); «[Jezus, nasz Pan] został wskrzeszony z martwych dla naszego usprawiedliwienia » (Rz 4,25); «Panem jest Jezus» (1Kor 12,3); «Chrystus umarł za nasze grzechy» (1Kor 15,3); «[Syn Boży] umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie» (Ga 2,20). Kerygmat ma być głoszony nie tylko na początku formacji, lecz również już w czasie posługi katechetycznej, bowiem kerygmat jest „«ogniem Ducha udzielającego się pod postacią języków i budzi w nas wiarę w Jezusa Chrystusa, który przez swą śmierć i zmartwychwstanie objawia nam i komunikuje nieskończone miłosierdzie Ojca», a zarazem aktem głoszenia i samą jego treścią, która odsłania i uobecnia Ewangelię. Podmiotem, który działa w kerygmacie, jest Pan Jezus objawiający się w świadectwie przepowiadającego. Przeto tym, co dotyka i porusza rozmówcę, staje się życie świadka, który sam doświadczył zbawienia. W Nowym Testamencie istnieją różne sformułowania kerygmatu, odpowiadające różnym rozumieniom zbawienia, które na różne sposoby rozbrzmiewa w różnych kulturach i dla różnych ludzi. Tak samo Kościół powinien ucieleśniać kerygmat na potrzeby współczesnych, przyczyniając się i zachęcając do tego, by na ustach katechetów (por. Rz 10, 8-10), z pełni serca (por. Mt 12, 34), we wzajemnym dynamizmie słuchania i dialogu (por. Łk 24, 13-35), rozkwitało wiarygodne głoszenie, żywe wyznanie wiary, nowe hymny chrystologiczne, zwiastujące każdemu dobrą nowinę: «Jezus Chrystus cię kocha, dał swoje życie, aby cię zbawić, a teraz jest żywy u twego boku codziennie, aby cię oświecić, umocnić i wyzwolić»" (DK 58).

Współczesna formacja katechetów jest więc echem kerygmatu. Proces dojrzewania katechetów i uczenia się patrzenia na życie oczami Jezusa ma być ponownie nacechowany stałym wsłuchiwaniem się w słowo Boże. Wszystkie kolejne elementy tożsamości katechety, które są streszczone w hasłach «być», «wiedzieć» i «być z» wypływają z żywego źródła jakim jest Pismo św.

2. Tradycja źródłem formacji katechetów

Nowe *Dyrektorium o katechizacji* przypomina, że Słowo Boże nie ogranicza się do Pisma świętego, ponieważ jest rzeczywistością żywą, działającą i skuteczną (por. Hbr 4,12-13). W każdym momencie formacji katechetów istotna jest prawda, że od kiedy Słowo, które stało się ciałem (por. J 1,14) mówi do nas stale: „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu" (Mk 16,15). W istocie w tym akcie powołania katechetów i darze Ducha Świętego, który działa pośród nas «wiara rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa» (Rz 10,17). To ważna prawda w formacji początkowej i permanentnej katechetów, że poprzez przepowiadanie i katechezę sam Duch Święty naucza, prowadząc do żywego i owocnego spotkania ze Słowem Bożym (por. DK 91).

Kościół katolicki wierzy jednak, że nie tylko Pismo Święte jest źródłem Objawienia. Dba również o przekazanie całości Tradycji Kościoła, która jest innym sposobem przekazywania misterium Chrystusa. Mamy tutaj np. Tradycję apostolską, która „pochodzi od Apostołów i przekazuje to, co oni otrzymali z nauczania i przykładu Jezusa, oraz to, czego nauczył ich Duch Święty. Pierwsze pokolenie chrześcijan nie miało jeszcze spisanego Nowego Testamentu; sam Nowy Testament poświadcza więc proces żywej Tradycji" (KKK 83). To żywe przekazywanie, wypełniane w Duchu Świętym, jest nazywane Tradycją w odróżnieniu od Pisma świętego, z którym jednak jest ściśle powiązane.

Tradycja to wiara Kościoła w łączności z Apostołami, nazywamy ją depozytem wiary – depositum fidei. „Albowiem Pismo św. jest mową Bożą, utrwaloną pod natchnieniem Ducha Świętego na piśmie; a święta Tradycja, słowo Boże, przez Chrystusa Pana i Ducha Świętego powierzone Apostołom, przekazuje w całości ich następcom, by oświeceni Duchem prawdy, wiecznie je w swym nauczaniu zachowywali, wyjaśniali i rozpowszechniali. Stąd to Kościół osiąga pewność swoją co do wszystkich spraw objawionych nie przez samo Pismo Święte. Toteż obydwoje należy z równym uczuciem czci i poważania przyjmować i mieć w poszanowaniu" (DV 9). Istotne jest podkreślenie, że Tradycja nie jest przede wszystkim zbiorem nauk dogmatycznych, czy moralnych, lecz życiem we wierze, które rozwijało się przez wieki i oświecało wszystkich chrześcijan. W Tradycji istotną rolę odgrywają myśl i pisma Ojców Kościoła. Życie i dorobek Ojców, będący wyrazem doświadczenia z przeszłości i dynamicznej ciągłości pomiędzy głoszeniem pierwszych uczniów i naszym, dlatego znajdują należne im miejsce w formacji katechetów, a także w treściach katechezy.

Na pytanie dlaczego Ojcowie są tak istotni dla formacji katechetów, należy odpowiedzieć, że ich działalność przypada na czasy fundamentalnego kształtowania się nie tylko doktryny chrześcijańskiej, ale i kształtowania się tożsamości ówczesnych pasterzy i katechetów. Podczas tej epoki miało miejsce siedem pierwszych soborów powszechnych, które określiły najważniejsze elementy chrześcijańskiej ortodoksji. Dorobek Ojców ma więc kolosalne osiągnięcia teologiczne. Charakterystyczna dla tych czasów jest również Tradycja powstawania instytucji formacyjnych, rytów i praktyk, które kształtowały pierwszych apologetów, pierwszych krzewicieli ewangelizacji i pierwszych katechetów.

Dorobek teologiczny Ojców był jednocześnie dorobkiem teologii dogmatycznej, teologii moralnej, teologii duchowości jak i teologii pastoralnej. Ojcowie Kościoła z reguły byli biskupami lub opatami, dlatego ich teologia odpowiadała na konkretne wyzwania Kościoła. Zajmowali się sprawami kluczowymi dla wiary i jej przekazu. Ojcowie charakteryzują się znakomitą organizacją formacji zarówno ludzi prostych, jak i ich katechetów. Przykładem jest tu św. Augustyn, którego

program formacyjny opracowany dla diakona Deogratiasa z Kartaginy mamy opublikowany w dziele *De catechizandis rudibus*, które tłumaczymy „O katechizowaniu początkujących", bądź „Początkowym nauczaniu religii" i zawiera wiele cennych wskazówek, które nic straciły ze swojej operatywności także we współczesnej formacji katechetów.

Z Tradycji poznajemy, że tożsamość nauczających kształtowała się pod wpływem Ducha Świętego w konkretnych warunkach. Benedykt XVI w swych katechezach poświęconych Ojcom Kościoła podkreślał, że wzorując się na ich życiu i nauczaniu współczesny katecheta odnajduje inspirację do przyjęcia prawdy, że ewangelizacja i katechizacja może dotykać całego życia człowieka, udowadniając, że doktryna i życie nie są od siebie odległe, lecz tworzą jedność. Papież ukazał np. osobę św. Cyryla Jerozolimskiego, którego życie jest przykładem splotu dwóch wymiarów: z jednej strony troski pasterskiej, z drugiej zaś – wbrew jego woli – uwikłania w zażarte spory, jakie wstrząsały wówczas Kościołem Wschodu. W nim wkład Tradycji w kształtowanie się realnej formacji katechetów i ich przewodników jest znaczący. Cyryl urodzony około roku 315 w Jerozolimie lub okolicach otrzymał rzetelne wykształcenie literackie, które stało się później podstawą jego kultury kościelnej, skoncentrowanej na poznawaniu Biblii i katechizacji. Mimo różnych przeciwności i niesłusznych podejrzeń o ustępstwa wobec arianizmu stał się postacią znaczącą w tradycji rozwoju katechezy. Jest wciąż aktualnym wzorem katechety, który potrafi bronić prawowierności nauki chrześcijańskiej. Jego formacja, oparta na ludzkich kompetencjach, była również nieustannym otwieraniem się na Ducha Bożego. Pozwoliło mu to na znalezieniu odpowiedniej argumentacji opierającej się na wypełnieniu obietnic Starego Testamentu, w języku bogatym w obrazy. Posługa katechetyczna stanowiła ważny element, należący do szerszego kontekstu całego życia, w szczególności liturgicznego i doświadczenia żywej wspólnoty chrześcijańskiej, w której macierzyńskim łonie dojrzewał a następnie posługiwał. Benedykt XVI zauważył, że „jako całość homilie Cyryla stanowią systematyczną katechezę o odrodzeniu chrześcijanina przez Chrzest. Mówił on katechumenowi: 'Wpadłeś w sieci Kościoła (por. Mt 13,47). Pozwól się więc wziąć żywcem; nie uciekaj, albowiem Jezus chwyta cię na swój haczyk, nie żeby zadać ci śmierć, lecz żeby dać ci zmartwychwstanie. Musisz bowiem umrzeć i zmartwychwstać (por. Rz 6,11.14)... Umrzyj dla grzechu i żyj dla sprawiedliwości już od dziś' (Protokatecheza, 5)"[10].

Tożsamość Cyryla Jerozolimskiego charakteryzowała się także spójnością jego wiedzy w zakresie biblijnym, dogmatycznym, moralnym i pastoralnym. Potrafił z doktrynalnego punktu widzenia komentować Symbol Jerozolimski, uciekając się do typologii Pisma, wykorzystując „symfoniczną" więź między obu Testamentami

[10] Benedykt XVI, *Katecheza o św. Cyrylu Aleksandryjskim*, Watykan 27.06.2007 r. https://kair.ekai.pl/depesza/380443 [dostęp: 12.01.2021]. Benedykt XVI podkreślił również, że po Cyrylu zachowały się „dwadzieścia cztery wspaniałe katechezy, które wygłosił jako biskup około roku 350. Poprzedzone wstępną Protokatechezą pierwszych osiemnaście z nich adresowanych jest do katechumenów bądź czekających na oświecenie (photizomenoi); wygłosił je w Bazylice Grobu Świętego. Pierwsze (1-5) mówią kolejno o wskazaniach przedchrzcielnych, nawróceniu z obyczajów pogańskich, sakramencie chrztu, o dziesięciu prawdach dogmatycznych zawartych w Credo, czyli Symbolu Wiary. Następne (6-18) stanowią «katechezę ciągłą» na temat Symbolu Jerozolimskiego z punktu widzenia antyarianizmu. Spośród pięciu ostatnich (19-23), zwanych 'mistagogicznymi', dwie pierwsze są komentarzem do obrzędu chrztu, a trzy ostatnie traktują o krzyżmie, Ciele i Krwi Chrystusa oraz o liturgii eucharystycznej. Zawierają one objaśnienie modlitwy Ojcze nasz (Oratio dominica): stanowi ono podstawę drogi wprowadzenia do modlitwy, która przebiega równolegle do wtajemniczenia w trzy sakramenty: Chrztu, Bierzmowania i Eucharystii" (por. Tamże).

i dochodząc do Chrystusa, centrum wszechświata. Jego propozycja katechezy moralnej była natomiast zakorzeniona w głębokiej jedności z katechezą doktrynalną. Dzisiejsza zasada stopniowalności trudności w dydaktyce katechezy znajduje swój wzorzec w nauczaniu Cyryla, którego katecheza wtajemniczająca polegała na tym, że dogmat wprowadzany był stopniowo w dusze, które tym samym ponaglane były do przemiany pogańskich zachowań na podstawie nowego życia w Chrystusie, daru Chrztu. Jego katecheza „mistagogiczna" wreszcie wyznaczała szczyt nauczania, jakiego Cyryl udzielał już nie katechumenom, lecz świeżo ochrzczonym bądź neofitom w tygodniu wielkanocnym. Wprowadzało ich ono w poznanie nie odkrytych jeszcze tajemnic liturgii Wigilii paschalnej. Oświeceni światłem wiary pogłębionej przez moc Chrztu, neofici byli w stanie lepiej je pojąć, ponieważ mieli za sobą doświadczenie piękna jej obrzędów.

Innym przykładem rozwoju formacji chrześcijańskiej przekazanej przez żywą Tradycję Kościoła jest życie i nauczenie św. Hieronima ur. ok. 347 r. Jego wpływ nie ogranicza się tylko do epokowego tłumaczenia Pisma św. na język łaciński, zwany powszechnie Wulgatą. Choć ta rewizja i przekład licznych tekstów biblijnych jest bezcennym dziełem dla Kościoła łacińskiego i kultury zachodu to jego wkład jest również cenny w dziedzinie pedagogiki chrześcijańskiej. Benedykt XVI podkreślił w swych katechezach o św. Hieronimie, że „wśród najważniejszych intuicji Hieronima jako pedagoga należy podkreślić wagę, jaką przywiązywał do zdrowego i całościowego wychowania od wczesnego dzieciństwa, szczególną odpowiedzialność spoczywającą na rodzicach, pilną potrzebę poważnej formacji moralnej i religijnej, potrzebę nauki dla pełniejszej formacji ludzkiej. Oprócz tego aspektem dość lekceważonym w czasach starożytnych, ale uważanym za żywotny przez naszego autora, jest promocja kobiety, której przyznaje on prawo do pełnej formacji: ludzkiej, szkolnej, religijnej, zawodowej. A właśnie dzisiaj widzimy, jak wychowanie osobowości w całej jej integralności , wychowanie do odpowiedzialności przed Bogiem i człowiekiem stanowi prawdziwy warunek wszelkiego postępu, wszelkiego pokoju, wszelkiego pojednania i wykluczenia przemocy. Wychowanie przed Bogiem i przed człowiekiem: to właśnie Pismo Święte jest dla nas przewodnikiem w wychowaniu, a tym samym w autentycznym humanizmie"[11]. Z pewnością wciąż są aktualne uwagi św. Hieronima, że w formacji dzieci i młodzieży, a także formacji samych katechetów istotną rolę odgrywa odpowiedni klimat wychowawczy, w którym każdy odczuwa atmosferę akceptacji, radości i perspektywę integralnego rozwoju (por. DK 222; 247; 309)[12].

---

[11] Benedykt XVI, *Katecheza o znaczeniu wychowania człowieka w nauczaniu św. Hieronima*, Watykan 14.11.2007 r. http://www.kai.pl/nowyserwis/anewsroom.xml?id=386240 [dostęp: 12.01.2021].

[12] Tamże. Św. Hieronim „stawiał on sobie za cel wykształcenie 'duszy, która winna się stać świątynią Pańską; (Ep. 107,4), 'bezcennym klejnotem' w oczach Boga (Ep. 107,13). Z wielkim wyczuciem radzi zachować ją od złego i od grzesznych okazji, wykluczyć dwuznaczne bądź rozpustne przyjaźnie (por. Ep. 107,4 i 8-9; por. także Ep. 128,3-4). Przede wszystkim nawołuje rodziców, aby tworzyli swym dzieciom środowisko pełne pogody i radości, by zachęcali je do nauki i pracy, także pochwałami i przykładem (por. Epp. 107,4 i 128,1), by dodawali im otuchy do przezwyciężania trudności, sprzyjali ich dobrym nawykom i uchronili przez przyjęciem złych, albowiem - i tu cytuje zasłyszane w szkole słowa Publiliusza Syrusa – 'na próżno próbować będziesz wyplenić u siebie to, do czego w spokoju się przyzwyczajasz' (Ep. 107, 8). Rodzice są głównymi i najważniejszymi wychowawcami dzieci, pierwszymi nauczycielami życia. Bardzo jasno, zwracając się do matki pewnej dziewczyny i wspominając następnie o ojcu, napomina, niejako wyrażając podstawową potrzebę każdej ludzkiej istoty wchodzącej w życie: 'Niech ma ona w tobie nauczycielkę i spogląda na ciebie z podziwem swego niedoświadczonego dzieciństwa. Ani w tobie, ani w swym ojcu niech nie zobaczy nigdy zachowania, które prowadzi do grzechu, jeśliby miała je naśladować. Pamiętajcie, że... możecie wychować ją bardziej przykładem niż słowem' (Ep. 107,9)".

Nowe *Dyrektorium o katechizacji* zostało opublikowane 23 marca 2020 r. w liturgiczne wspomnienie św. Turybiusza de Mogrovejo. Ten jeden z licznych świętych, choć mało znany, swoim życiem wniósł wielki wkład w ewangelizację i katechizację. Turybiusz de Mogrovejo (1538-1606) peruwiański misjonarz wychował się w szlacheckiej rodzinie w hiszpańskiej miejscowości Mayorga, a następnie kształcił się na uniwersytecie w Valladoid i Salamance, gdzie później wykładał. Zanim papież Grzegorz XIII powołał go na biskupa Limy i wysłał do Peru pełnił funkcję świeckiego prawnika w Grenadzie. Musiał mieć wszechstronną formację chrześcijańską, że ze stanu świeckiego został powołany bezpośrednio do pełnienia roli „pierwszego katechety" (DK 114), przed którym spoczywała odpowiedzialność za katechizację w diecezji. Właściwie wszystkie zadania katechetyczne zawarte w przywołanym dokumencie zostały zrealizowane w życiu abp. Turybiusza. Po pierwsze zapewnił inkulturację wiary na swoim terenie. Nigdy nie było łatwo być katechetą. Turybiusz głosząc ewangelię „powtarzał za Tertulianem, że Chrystus jest prawdą, nie zwyczajem. Szczególnie mocno akcentował to wobec konkwistadorów, którzy w imię cywilizacyjnej wyższości dopuszczali się ucisku Indian, oraz wobec kapłanów, którym brakło odwagi, by ująć się za losem najuboższych. Jako niestrudzony misjonarz przemierzał ziemie swojego Kościoła, starając się dotrzeć przede wszystkim do ich rdzennych mieszkańców i im głosić Słowo Boże prostym i przystępnym językiem. W ciągu dwudziestu pięciu lat swojej biskupiej posługi zwołał wiele synodów diecezjalnych i prowincjalnych, a także przysłużył się katechizacji, wydając po hiszpańsku i w rdzennych językach quéchua i aimara pierwsze katechizmy dla Indian Ameryki Południowej. Jego dzieło ewangelizacyjne przyniosło niespodziewane owoce w postaci nawrócenia wielu rdzennych Amerykanów, którzy w uczynkach miłości biskupa spotkali Chrystusa. Turybiusz udzielił też sakramentu bierzmowania dwojgu świętym tamtejszego Kościoła: Marcinowi de Porrès i Róży z Limy"[13]. Formacja Turybiusza, jak i jego posługa „pierwszego katechety" jest aktualnym wzorem wierności Bogu i konkretnemu człowiekowi. Wzbudzał i podtrzymywał zapał katechetyczny. Przygotowywał dostosowane katechizmy dla swoich katechizowanych. Miał dokładną znajomość nauki Kościoła i psychologii oraz zasad pedagogicznych, które leżą u podstaw każdej integralnej formacji katechetów.

Podsumowując należy podkreślić, że Tradycja jest życiem wiarą, a nie tylko zbiorem nauk. Życie wiarą codziennie się odnawia. To prowadzi do pogłębienia Tradycji i lepszego jej zrozumienia. Przykładem tego jest uściślenie nauczania Kościoła o karze śmierci, a co za tym idzie rewizja numeru 2267 w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*[14]. Abp R. Fisichella podkreślił, że refleksja eklezjalno-teologiczna, pozwoliła dostrzec, że „w Kościele w tych ostatnich dziesięcioleciach dokonał się prawdziwy postęp w pojmowaniu nauczania na temat godności osoby i, w konsekwencji, w samym formułowaniu jego poglądu na karę śmierci"[15], a także „mamy do czynienia z prawdziwym postępem dogmatycznym, wyrażającym

[13] R. Fisichella, O. Ruiz Arenas, *Wstęp*, w: DK s. 12. Włoski portal poświęcony świętym i błogosławionym w jednym z podtytułów mówi o Turybiuszu jako „Wybitnym prawniku, który stał się katechetą", http://www.santiebeati.it/dettaglio/26500 [dostęp 10.01.2021].

[14] Szerzej zob. A. Kiciński, *Rola katechizmów w rozwoju nauczania katechetycznego*, Kraków: Scriptum 2020, s. 102-114.

[15] R. Fisichella, *Kara śmierci jest niedopuszczalna, Komentarz do nowego sformułowania numeru 2267 Katechizmu Kościoła Katolickiego dotyczącego kary śmierci*, „L'Osservatore Romano", wyd. pol. 2018, nr 8-9, s. 54.

treść wiary, która stopniowo dojrzewała do zrozumienia, że nie jest możliwe utrzymywanie kary śmierci w naszych czasach”[16]. Wyjaśnienia przewodniczącego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji są ważne w zrozumieniu roli Tradycji w Kościele. *Dyrektorium o katechizacji*, które wyszło z tej instytucji poszerza świadomość, że strzeżenie depozytu wiary nie jest równoznaczne z jego mumifikowaniem. Kościół idzie krok po kroku w interpretacji niezmiennego nauczania. Jest to rozwój i postęp w rozumieniu Ewangelii, który otwiera perspektywy dotąd ukryte w cieniu. Historia dogmatu nie składa się z nieciągłości, lecz jest kontynuacją, dążącą do postępu przez harmonijny rozwój, który w dynamiczny sposób ukazuje odwieczną prawdę. Kościół żyje pewnością, że jego Pan, który mówił w przeszłości, nieustannie przekazuje dzisiaj swoje słowo w żywej Tradycji Kościoła oraz w Piśmie św. i w tym duchu formuje i posyła katechetów.

***

Dyrektorium o katechizacji to normatywny dokument eklezjalny, który zawiera fundamentalne zagadnienia teologiczno-pastoralne zaczerpnięte głównie z dokumentów II Soboru Watykańskiego, *Katechizmu Kościoła Katolickiego* i innych dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła z zakresu katechezy oraz ogólne wytyczne dla Episkopatów w celu opracowania konkretnych dróg formacji do posługi katechetycznej w Kościołach partykularnych[17].

Integralna formacja katechetów jest dziś ukierunkowana na świadectwo spotkania z Jezusem Chrystusem. Posoborowa odnowa formacji katechetów u żywych źródeł wiary zwraca uwagę na rzetelne poznanie i czerpanie nowego misyjnego rozumienia katechezy z Pisma św. i Tradycji. Konstrukcja nośna nowego Dyrektorium opiera się na niezachwianej ufności w Ducha Świętego, który jest obecny i działa w Kościele. Nowość zawarta w tym dokumencie polega na propozycji odczytywania powołania katechety w świetle Słowa Bożego, która polega na odkrywaniu bliskości i kształtowaniu bezwarunkowej akceptacji i bezinteresowności, z jaką jest on gotowy podążać obok innych, słuchać ich i wyjaśniać im Pismo (por. Łk 24,13-35; Dz 8,26-39). DK potwierdza, że na przestrzeni wieków formacja katechetów nigdy nie przestała być priorytetem Kościoła. W propozycji formacji katechetów jest widoczny powrót do źródeł, które ukazują, że u zarania chrześcijaństwa formacja przebiegała przez doświadczenie i oparta była na żywym spotkaniu z Jezusem Chrystusem, głoszonym w sposób autentyczny i świadczonym życiem. Źródła, które zostały omówione należy postrzegać we wzajemnym powiązaniu: „jedno odsyła do drugiego, zaś wszystkie sprowadzają się do Słowa Bożego, którego są wyrazem. W zależności od tego, do kogo jest skierowana i od kontekstów katecheza może uwydatnić jedno ze źródeł względem innych. Powinna to czynić w sposób wyważony, unikając katechizowania jednostronnego (np. wyłącznie biblijnego, wyłącznie liturgicznego lub wyłącznie odwołującego się do doświadczenia” (DK 90). To odnosi się wprost do formacji

[16] Tamże. Szerzej zob. P. Boike, *Nowa redakcja katolickiego nauczania o karze śmierci – rewolucja czy drobna korekta?*, „Political Dialogues” 2019, nr 27, s. 43-54.

[17] Jedną z prób definicji dyrektoriów katechetycznych zob.: A. Kiciński, *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*, w: *Słownik Katechetyczny*, red. J. Gevaert, K. Misiaszek, Wyd. Salezjańskie, Warszawa 2007, s. 233-235. Odpowiedź na pytanie: Dlaczego nowe dyrektoria? zob. także: A. Fossion, *Właściwości Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, tłum. A. Królikowska, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, WAM, Kraków 1999, s. 67-78.

katechetów, aby była ona propozycją wieloaspektową, czerpiącą ze wszystkich źródeł wiary, a przez to stała się procesem integralnym. Takie ujęcie przypomina, że formacja katechetów nie jest dziełem wyłącznie ludzkim. Współczesne dokumenty podkreślają również, że musi być nie tylko świadomość źródeł podstawowych, ale także właściwej hierarchii opracowania różnych dróg formacyjnych.

Ten pierwszy artykuł był próbą odczytania w świetle nowego dyrektorium prawdy, że Tradycja i Pismo św. są ze sobą ściśle związane, wzajemnie się przenikają i pochodzą z tego samego źródła, Objawienia Jezusa Chrystusa. Dzisiejsza formacja katechetów zanim wejdzie na etap poszukiwań właściwych strategii pedagogicznych i metod dydaktycznych, skądinąd koniecznych w późniejszej posłudze, powinna połączyć Pismo św. i Tradycje w jedną propozycję. Z tych źródeł płynie bowiem jeden strumień ożywiający życie wiarą w każdym czasie i w różnych kontekstach społeczno-kulturowych. Jest to strumień, który daje siłę, aby wzrastać do życia pełnią tajemnicy Jezusa Chrystusa żyjącego w Kościele. Z pewnością prace adaptacyjne zaleceń papieskiego *Antiquum ministerium*, w którym Franciszek ustanowił posługę katechety mogą pójść w kierunku opracowań wymagań biblijnych, teologicznych, duszpasterskich i pedagogicznych. Jest jednak istotne, aby one budowały świadomość tożsamości oraz misji świeckiego w Kościele, a nie kopiowały model edukacji przyszłych duchownych. Poznanie podstawowych źródeł katechezy może odsłonić doświadczenie szerokiego spektrum przygotowania dalszego, bliższego i bezpośredniego świeckich do misji nauczycielskiej, która była i jest realizowana w Kościele powszechnym i poszczególnych kościołach partykularnych.

Bibliografia

Benedykt XVI, Katecheza o św. Cyrylu Aleksandryjskim, Watykan 27.06.2007 r. https://kair.ekai.pl/depesza/380443 [dostęp: 12.01.2021].

Benedykt XVI, Katecheza o znaczeniu wychowania człowieka w nauczaniu św. Hieronima, Watykan 14.11.2007 r. http://www.kai.pl/nowyserwis/anewsroom.xml?id=386240 [dostęp: 12.01.2021].

Boike P., *Nowa redakcja katolickiego nauczania o karze śmierci – rewolucja czy drobna korekta?*, „Political Dialogues", 2019, nr 27, s. 43-54.

Fisichella R., *Kara śmierci jest niedopuszczalna, Komentarz do nowego sformułowania numeru 2267 Katechizmu Kościoła Katolickiego dotyczącego kary śmierci*, „L'Osservatore Romano", wyd. pol. 2018, nr 8-9, s. 54.

Fossion A., *Właściwości Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, tłum. A. Królikowska, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, WAM, Kraków 1999, s. 67-78.

Franciszek, List Apostolski w formie „Motu Proprio" *Antiquum Ministerium*, w którym ustanawia posługę katechety, http://www.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20210510_antiquum-ministerium.html [11.05.2021].

Kiciński A., *Współczesna formacja katechetów*, „Roczniki Teologiczne", 2005 z. 6, s. 109-125.

Kiciński A., *Rozwój dyrektoriów katechetycznych po soborze Watykańskim II (1971-1997-2020)*, „Roczniki Teologiczne" 2020 nr 11, s. 5-28.

Kiciński A., *Awans zawodowy nauczyciela religii – poszczególne etapy*, Warszawa: Wydawnictwo Pastoralne Raabe 2008.

Kiciński A., *Formacja katechety na wzór Samuela*, w: *Miejsca katechezy*, red. S. Kulpaczyński, Lublin 2005 s. 347-363.

Kiciński A., *Rola katechizmów w rozwoju nauczania katechetycznego*, Kraków: Scriptum 2020.

Pontificio Consiglio per la Promozione della Nuova Evangelizzazione, *Direttorio per la Catechesi*, Libreria Editrice Vaticana 2020.

Łabendowicz S., *Formacja katechetów w dokumentach Kościoła i literaturze katechetyczno-dydaktycznej po Soborze Watykańskim II*, wyd. 2, Sandomierz 1997.
Łabendowicz S., *Formacja katechetów na współczesne czasy*, „Zeszyty Formacji Katechetów", 2015 nr 4, s. 47-56.
Łabendowicz S., *Świadectwo wiary w Syna Bożego*, „Zeszyty Formacji Katechetów", 2013 nr 4, s. 58-64.
Łabendowicz S., *Formacja katechetów według Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, Kraków 1999, s. 133-154.
Łabendowicz S., *Potrzeba formacji katechetów w wymiarze podstawowym i permanentnym*, „Zeszyty Formacji Katechetów", 2006 nr 4, s. 42-48.
Sultana C.M., *Catechesis and Catholic Religious Education: Distinct Nonetheless Complementary*, „Verbum Vitae", 2020 nr 37, s. 365-379.

Źródła formacji katechetów w świetle Dyrektorium o katechizacji. Cz. I. Słowo Boże w Piśmie Świętym i w Tradycji

Streszczenie

Nowe Dyrektorium o katechizacji to normatywny dokument eklezjalny, który zawiera fundamentalne zagadnienia teologiczno-pastoralne zaczerpnięte głównie z dokumentów II Soboru Watykańskiego, Katechizmu Kościoła Katolickiego i innych dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła z zakresu katechezy. Dyrektorium potwierdza i rozwija współczesną formację katechetów w kluczu powrotu do źródeł, kiedy formacja przebiegała przez nabieranie doświadczenia i oparta była na żywym spotkaniu z Jezusem Chrystusem, głoszonym w sposób autentyczny i świadczony życiem. Słowo Boże w Piśmie Świętym i Tradycja to podstawowe źródła katechezy, które należy postrzegać we wzajemnym powiązaniu. Jedno odsyła do drugiego, zaś wszystkie sprowadzają się do Słowa Bożego, którego są wyrazem. W zależności od uczestników katechezy i konkretnego kontekstu procesu katechetycznego można zawsze uwydatnić jedno ze źródeł względem innych. Doświadczenie współczesnego Kościoła podkreśla, że należy sięgać do źródeł w sposób wyważony, unikając katechizowania jednostronnego. To odnosi się także do formacji katechetów, aby była ona propozycją wieloaspektową, czerpiącą ze wszystkich źródeł wiary, a przez to stała się procesem integralnym. Takie ujęcie przypomina, że formacja katechetów nie jest dziełem wyłącznie ludzkim. Formatorzy katechetów powinni mieć dogłębną wiedzę nie tylko o źródłach podstawowych, ale także świadomość właściwej ich hierarchii koniecznej do opracowania współczesnych dróg formacyjnych.

Słowa klucze: katecheza, formacja, źródła, Słowo Boże, Pismo Święte, Tradycja.

Ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.
ORCID: 0000-0003-3076-6878.